

Aan de voorzitter van de
Gemeenteraad Súdwest-Fryslân
Marktstraat 15
8901 CR Sneek

Betreft: aanbieden verslag informateur
Leeuwarden, 7 april 2022

Geachte voorzitter,

Hierbij bied ik u het verslag aan van mijn verkenning naar de vorming van een coalitie in de gemeente Súdwest-Fryslân. Ik verzoek u dit verslag ter hand te stellen van alle leden van de gemeenteraad en het toe te voegen aan de stukken voor de beraadslaging van de gemeenteraad die gepland is voor 11 april 2022.

Mocht daartoe behoefte zijn dan ben ik gaarne bereid de leden van de raad een toelichting te geven op dit verslag.

Met het aanbieden van dit verslag en de bespreking hiervan in de gemeenteraad eindigt mijn opdracht als informateur. Ik dank de fracties voor het in mij gestelde vertrouwen en ook de griffie voor de professionele ondersteuning.

Hetty Janssen
Informateur

Leeuwarden, 7 april 2022

Verslag van de informateur

Opdracht en werkwijze

Daags na de verkiezingen voor de gemeenteraad van 16 maart 2022 ben ik door de lijsttrekker van de partij die als grootste partij uit de verkiezingen in Súdwest-Fryslân naar voren was gekomen, Marijke Roskam (PvdA) benaderd met de vraag of ik het informatieproces wilde inrichten.

Doel van de informatieperiode, en dus de opdracht aan mij, is het komen tot een verkenning naar de best te vormen coalitie voor de gemeente Súdwest-Fryslân in het licht van de verkiezingsuitslag.

Op dinsdag 22 maart heb ik via de mail alle fractievoorzitters op de hoogte gebracht van mijn werkwijze en hen uitgenodigd voor een eerste gesprek.

De volgende stappen zijn daarna gezet:

- Voorbereiding bestaande uit gesprekken op 24 maart met de griffier en de burgemeester, 28 maart met de gemeentesecretaris, het lezen van alle verkiezingsprogramma's en het huidige hoofdlijnenakkoord.
- Het ophalen van ideeën en standpunten van alle in de gemeenteraad verkozen partijen in een gesprek met vertegenwoordigers van iedere partij afzonderlijk (31 maart, 1 april).
- Groepsgesprek met vertegenwoordigers van partijen die met elkaar een coalitie zouden kunnen gaan vormen om te onderzoeken of er voldoende inhoudelijke overeenstemming kan worden bereikt tijdens de formatieperiode (5 april).
- Presentatie eindrapportage aan de gemeenteraad van de informatieperiode met een advies over de meest kansrijke coalitie die geformeerd kan worden (8 april).

Gesprekken met de lijsttrekkers alle partijen 31 maart/1 april 2022

Met alle partijen heb ik een individueel gesprek gevoerd. Bij de gesprekken waren steeds de lijsttrekker aanwezig en nog één partijgenoot (met uitzondering van GBTL, waar sprake was van ziekte).

Van de gesprekken werd een verslag gemaakt door de griffier. Deze verslagen zijn na akkoord van de aanwezigen toegevoegd aan dit informatieverslag.

De gesprekken verliepen via een vast stramien. De volgende vragen kwamen aan de orde.

- Hoe duidt u de verkiezingsuitslag?
- Wat zijn voor uw partij de vijf (of vier of zes) belangrijkste issues waar de gemeenteraad in de komende periode besluiten over zal moeten nemen?

- Wat zijn naar u idee de onderwerpen waarover de meningsverschillen in de gemeenteraad groot zijn?
- Met welke partijen uit de gemeenteraad denkt u uw ambities voor Súdwest-Fryslân het beste te kunnen realiseren?
- Met welke partijen uit de gemeenteraad denkt u dat het heel moeilijk wordt uw ambities voor Súdwest-Fryslân te realiseren?
- Welke coalitie doet volgens u het beste recht aan de verkiezingsuitslag en zou dus als eerste onderzocht moeten worden?
- Omdat in de eerste gesprekken een aantal keren het thema raadsakkoord/raadsprogramma aan de orde kwam heb ik een vraag hierover later toegevoegd aan de te bespreken onderwerpen.

De gesprekken kenmerkten zich door een open en prettige sfeer. De partijen stelden zich, zonder uitzondering, constructief op en de bereidheid tot samenwerken was bij alle partijen aanwezig.

De partijen gaven een overzicht van de voor hen belangrijkste punten voor het beleid van de gemeente Súdwest-Fryslân de komende periode.

Hoezeer ik er ook mijn best voor deed: op mijn vraag of er ook punten bij waren die erg controversieel waren voor andere partijen, kwam meestal geen hard punt naar voren.

Bevindingen na de eerste fase

Algemeen

Veel partijen zijn teleurgesteld over de opkomst. De betrokkenheid van inwoners bij de gemeentelijk politiek moet vergroot worden. Daar moeten alle partijen ‘vanaf morgen’ hard aan werken. Werken aan vertrouwen van de inwoners in de gemeentelijke overheid en de politiek.

Partijen gaven aan dat winnende partijen een plek moeten krijgen in het college. De kiezer heeft gesproken, er moet echt een ander college komen. De kiezer kiest naast verandering ook voor een prominentere plek voor een lokale partij.

Voor zover er al potentiële politieke voetangels en klemmen benoemd werden, bleken ze later bij het groeps gesprek met de beoogde coalitiepartijen geen belangrijke rol te spelen.

Veel partijen geven aan een raadsprogramma, voorafgaand aan het coalitieakkoord, een zinvol instrument te vinden om de voltallige raad meer te betrekken bij het politieke proces en wat los te komen van de tegenstelling coalitie-oppositie.

Over de inhoudelijke thema's

De volgende thema's werden in de gesprekken het meest genoemd als belangrijk voor de gemeente Súdwest-Fryslân:

- ‘Wonen’ staat met stip bovenaan eigenlijk bij alle partijen. Een toekomstig college zal daar dus stevig handen en voeten aan moeten geven;
- Er is behoefte aan een deugdelijk financieel beleid;
- Duurzaamheid, klimaat, transitie in de landbouw vragen de komende periode plannen die ook tot uitvoering worden gebracht;
- De voorzieningen in de dorpen en kernen, zo kenmerkend voor deze gemeente, moeten op peil blijven.

Raadsprogramma

Meerdere partijen hebben aangegeven graag te willen werken aan een raadsprogramma vóórdat het coalitieakkoord wordt vastgesteld. Het begrip ‘raadsprogramma’ of ‘raadsakkoord’ heeft niet voor iedereen eenzelfde inhoud. Daarom wil ik het in dit verslag, op basis van de gesprekken die ik heb gevoerd, graag iets meer handen en voeten geven dan het alleen te noemen.

Ik zie het opstellen van een dergelijk document als een uitgelezen kans voor alle partijen uit de raad om, niet via een route als individuele partij, maar gezamenlijk, na een dialoog met elkaar, input te geven voor het coalitieakkoord en daarnaast ook met elkaar vier jaar lang te werken aan versterken van vertrouwen van de burgers in de lokale democratie.

Ik adviseer de raad van Súdwest-Fryslân daarom de komende twee weken tijd te nemen om met elkaar een raadsprogramma te ontwikkelen. Dit raadsprogramma zou kunnen bestaan uit drie hoofdstukken:

1. Voor welke opgaven staat onze gemeente en willen we dus graag uitgewerkt zien in een coalitieakkoord?
2. Hoe willen we als raad de komende vier jaar de inwoners betrekken bij keuzes die in onze gemeente door de politiek worden gemaakt?
3. Hoe willen we als raad ons meer laten zien in onze gemeente?

Met name het eerste hoofdstuk uit het raadsprogramma dient als input voor het op te stellen coalitieakkoord 2022-2026. De andere twee hoofdstukken zijn vooral een opdracht aan de raad zelf.

Opmaat naar het groepsgesprek

Alle partijen, zonder uitzondering, gaven aan dat de PvdA (als winnaar van de verkiezingen en grootste partij) en de FNP (winnaar en meer lokaal georiënteerd) in ieder geval in het nieuwe dagelijks bestuur van deze gemeente thuishoren. Daarmee wordt, volgens veel partijen, een stuk van de gewenste vernieuwing gegarandeerd. Daarnaast gaat het hier om één partij met veel kiezers uit het stedelijk gebied en één partij die de kiezers meer haalt uit het landelijk gebied. Veel kiezers zullen zich dus vertegenwoordigd voelen.

Als aanvulling op deze twee partijen werd door acht partijen het CDA genoemd. De partij vertegenwoordigt, ondanks het verlies, toch nog een aanzienlijk deel van de kiezers (16,5%).

De partijen die een college zonder het CDA voorstelden, kwamen uit op een college met steun van vijf of meer partijen, hetgeen door de meerderheid niet aantrekkelijk gevonden werd.

PvdA (8 zetels), FNP (6 zetels) en CDA (7 zetels) hebben samen 21 zetels, hetgeen een meerderheid is in de raad (37 zetels).

Vier keer werd genoemd dat naast PvdA, FNP en CDA nog een vierde partij zou kunnen aanschuiven om het draagvlak in de raad te vergroten. Het zou dan gaan om partijen die aanzienlijk kleiner zijn (drie of minder zetels). Sommige partijen noemden zichzelf, geen partij kreeg heel brede steun.

Alles concluderend heb ik de partijen PvdA, CDA en FNP uitgenodigd voor een groepsgesprek op dinsdag 5 april.

Het gesprek tussen PvdA, CDA en FNP op 5 april 2022

Tijdens het gesprek met de delegaties van deze drie partijen bleek dat er grote overeenkomst is over wat zij belangrijke punten vinden voor de gemeente en de wijze waarop zij die denken uit te werken in de komende periode. In het gesprek is verder ingezoomd op de kwestie Empatec, de energietransitie en verduurzaming en de omvang en attitude van de gemeentelijke overheid. Deze drie punten verdienen verdere uitwerking in het coalitieakkoord. De drie partijen hebben er vertrouwen in dat zij hierover afspraken met elkaar kunnen maken in de formatiefase.

Er is uitputtend gesproken over het gewenste aantal wethouders. De werkdruk van de wethouders en de wens om meer te acteren buiten het gemeentehuis, pleit voor zes wethouders. De financiële kant en de wens om meer in te zetten op het ambtelijk apparaat, ambtenaren ook het vertrouwen te geven zélf met de burger aan de slag te gaan, pleit voor vijf wethouders. Uiteindelijk is besloten om te kiezen voor vijf wethouders, twee voor de PvdA, twee voor het CDA, één voor de FNP. Hierbij wordt aangetekend dat bij de portefeuilleverdeling, verderop in het proces, rekening zal worden gehouden met het feit dat de wethoudersverdeling getalsmatig niet helemaal past bij de verkiezingsuitslag.

Er is ook met elkaar verkend of er nog sprake zou zijn van zogenaamd oud zeer uit de vorige, toch best wel roerige, raadsperiode. Iedereen was ervan overtuigd dat daar, geen sprake van is. Men heeft alle vertrouwen in de samenwerking en ook op het persoonlijke vlak lijkt er een goede klik.

Conclusies en advies van de informateur

Collegevorming

Ik adviseer om de formatiefase in te gaan met de partijen PvdA, CDA en FNP. Zij hebben met elkaar de intentie uitgesproken een college van wethouders te willen vormen met twee wethouders van de PvdA, twee van het CDA en één van de FNP.

Raadsprogramma

Ik adviseer de raad om vóórdat het coalitieakkoord wordt gesmeed samen een raadsprogramma op te stellen. Om vertraging te voorkomen zou ik u adviseren dit te

ontwikkelen in een werksessie met alle raadsleden en het document en daarna spoedig voor een raadsvergadering te agenderen.

Het document kan enerzijds dienen als input voor het coalitieprogramma en anderzijds de raad de komende vier jaar inspireren tot het meer betrekken van de inwoners van Súdwest-Fryslân bij de lokale democratie.

De griffie kan bij dit proces het voortouw nemen.

Coalitieakkoord

Ik adviseer de formerende partijen in het coalitieakkoord de, door de raad in het raadsprogramma aangegeven, opgaven voor Súdwest-Fryslân een plek te geven.

PvdA, CDA en FNP kiezen ervoor om in het coalitieakkoord vooral de visie van het nieuwe college op de toekomst van de gemeente Súdwest-Fryslân vast te leggen en op die aspecten die in deze periode echt tot uitvoering en resultaten moeten komen, dieper in te zoomen en daarbij heldere toetsbare resultaten op te nemen. Naast de bovengenoemde punten uit het groepsgesprek zijn dat ook zaken als deugdelijk financieel beleid, voldoende woningen en de leefbaarheid in de dorpen en kernen.